Інноваційні технології у виховному процесі як засіб формування особистості майбутнього фахівця
(з досвіду роботи Дніпровського технолого-економічного фахового коледжу)

Ірина ЧУРСІНА, заступник директора з виховної роботи Дніпровського технолого-економічного фахового коледжу

Виховна робота в коледжі займає провідне місце серед всіх інших не менш важливих напрямів роботи коледжу. Головною метою педагогічного колективу є формування і розвиток високоінтелектуальної, свідомої особистості з громадянською позицією, готової до конкурентного вибору свого місця в житті.

Процес виховання підпорядкований педагогічним закономірностям. Важливою з них є цілісність виховного процесу (протягом 3-4-х років навчання) і його ступеневий характер

І курс навчання – «Школа першокурсника».

На першому етапі виховного циклу здійснюється підготовка до вирішення виховних завдань; планування роботи, організаційне забезпечення виконання завдань з адаптації студентів нового набору, індивідуальна робота з ними та робота з батьками тощо.

ІІ курс навчання – «Відкрий і створи самого себе».

На другому етапі реалізується підготовка студентів до сприйняття виховного впливу, до взаємодії з педагогом для досягнення спільної мети, що підкреслюється участю у виховних заходах, творчій діяльності тощо.

ІІІ, ІV курс навчання – «Сьогодні студент – завтра фахівець».

Для розбудови виховної системи в коледжі ми намагалися знайти відповіді на такі питання:

– Як навчити здобувача освіти жити й орієнтуватись у динамічному світі?

– Як сформувати вільну, самодостатню, успішну, творчу особистість, спроможну сприймати й творити зміни в професійній діяльності й соціальному житті?

– Як спонукати студента до саморозвитку, самовиховання, самореалізації поставлених цілей?

Ми дійшли висновку, що розвиток закладу освіти, тобто перехід його на новий якісний стан може здійснюватися тільки через інноваційний процес. Виходячи з цього, метою нашого діяльності в цьому напрямку стало розкриття сутності інновацій у виховному процесі особистості, майбутнього фахівця та визначення шляхів їх впровадження.

Під інноваціями в освіті розуміють галузь, яка постійно оновлюється знаннями, технологіями, засобами навчання, організаційним та управлінськими підходами. У джерелах можна зустріти різну класифікацію Наш колектив, як і кожний навчальний заклад, створює свою базу найбільш часто

використовуваних інноваційних методів з урахуванням специфіки викладацького складу, контингенту студентів, особливостей спеціальностей, фахівців, яких готуємо, матеріально-технічного забезпечення та ін.

Особливе місце у системі виховної роботи займає ***проєктна діяльність***. З метою виховання громадянина, патріота своєї малої батьківщини, який любить своє рідне місто, шанує його традиції, зазнає гордість за внесок своєї малої батьківщини в життя держави у нашому коледжі використаний такий напрям роботи як ***колективна проєктна діяльність студентів***.

Одним з найбільших та найцікавіших загальноколеджних заходів є Фестиваль проєктів «Я люблю Дніпро», що став традиційним починаючи з 2015року.

Студенти академічних груп готували колективні проєкти присвячені нашому місту. Ця робота складалась з двох частин. Перша - підготовка проєкту, друга– його презентація.

Студенти:

- оволодівали навичками комунікативної діяльності;
- вміннями самостійно здобувати знання, використовуючи різні джерела інформації;
- розвинули вміння працювати за планом (поетапно), вести пошукову роботу;
- визначали свою позицію;
- підбирали шляхи і способи рішення проблем;
- вчилися створювати вихідний продукт (презентацію, відеоролик, тощо) за результатами пошукової роботи, аргументовано викладати і захищати свою позицію;
- розуміти роль і значення роботи в команді.

Форма участі у фестивалі - розробка і презентація проєкту з дослідження певної сфери життя міста.

План реалізації проєкту:

І етап - підготовчий

Можливий алгоритм діяльності:

- планування роботи;
- підбір необхідної літератури, перегляд інтернет-ресурсів;
- поширення інформації про проєкт;
- мотиваційна діяльність - проведення різноманітних заходів з метою зацікавлення колективу групи майбутнім проєктом;
- обґрунтування необхідності дослідження проблеми, яку можна розв'язати спільними зусиллями;
- переконання активу груп у корисності їхньої діяльності й можливості отримання практичних навичок, які не тільки є важливими для ефективного навчання, а й можуть бути використані в майбутньому;

ІІ етап - збір необхідної інформації

Можливий алгоритм діяльності:

- організація презентації зібраних матеріалів;

- узагальнення результатів двох попередніх етапів;
- вибір найефективніших, але водночас реальних і доступних способів досягнення мети;
- визначення плану конкретних заходів подальшої реалізації проєкту;
- презентація проєкту перед студентською аудиторією.

Приклад тем проєктів:

Новокодацький – район в якому я навчаюсь, Видатні люди міста, Дніпро літературний, Музеї та пам'ятники. Дніпро космічний, Дніпро спортивний, Дніпро театральний, Парки та сквери міста.

Отримані результати подаються у вигляді сценаріїв, відеофільму, мультимедійної презентації, тощо.

За підсумками проєктної роботи у актовій залі коледжу в два етапи проходить захист проєктів у формі фестивалю «Я люблю Дніпро». Студенти груп презентують на сцені актової зали свої творчі знахідки.

Одним із прикладів такої роботи є проєкт «Дніпро космічний». Студенти групи в ході проєктної роботи :

- Дослідили вклад конструкторського бюро «Південне» і «Південмаш».
- Відвідали «Парк Ракет».
- Сходили до аерокосмічного музею.
- Дізналися про українських космонавтів та їх роботу.
- Ознайомилися з проєктом «Морський старт».
- На фестивалі дізналися про досягнення команди Mars Hopper
- Наступна група цього керівника продовжила розробку теми. Студенти нової групи:
- Дослідили розробки компанії Firefly Aerospace Максима Полякова.
- Розглянули діяльність стартапу Strato Ukraine, що займається зйомками реклами у стратосфері.
- Ознайомилися з роботою FireWay – командою, що перемогла у номінації Technology міжнародного хакатону NASA Space Apps Challenge.
- Дізналися про мистецький проєкт Noosphere Art Rocket Park (Всеукраїнська мистецька ініціатива NOOSPHERE ART ROCKET PARK).

Ми переконалися, що проєктна технологія з успіхом може використовуватися не тільки у навчальній, але і у виховній діяльності

В проєктній діяльності коштовні не тільки результати, але у великому ступені і сам процес, що доводить ще один з великих загальноколеджних традиційних заходів: форум «Студенти «ДТЕК» обирають здоров'я».

Форма участі у форумі - розробка і презентація соціального проєкту.

Студентам було запропоновано розробити і презентувати проєкт з профілактики негативних явищ в молодіжному середовищі.

Завданнями для студентських колективів були:

- дослідити ставлення студентів до шкідливих звичок й необхідності вирішення цієї проблеми в суспільстві;

- привернути увагу учасників проєкту до вирішення проблеми в межах групи, навчального закладу, дому, вулиці тощо;
- організувати та провести заходи та акції, спрямовані на вирішення проблеми.
- ***Теми завдань для учасників з проблеми «Формування культури здорового способу життя» (складалася з 9 модулів)***
- Модуль 1. «Профілактика тютюнопаління»
- Модуль 2. «Що варто знати про алкоголь?»
- Модуль 3. «Профілактика вживання наркотичних речовин».
- Модуль 4. «Профілактика ВІЛ-інфекції та СНІД»
- Модуль 5 «Раціональне харчування»
- Модуль 6. «Фізична активність»
- Модуль 7 «Безпека в Інтернеті»
- Модуль 8 «Здорове харчування»

Модуль 9 «Правильний відпочинок – запорука здоров'я»

- **В ході реалізації проєкту студенти використовували різні форми діяльності: а**нкетування та опитування; агітаційні акції; тренінги; творчі конкурси; вікторини, кросворди, рольові ігри; бесіди; практичні заняття; художньо-прикладні форми (малюнки, стіннівки, реклама (антиреклама - виготовлення та розповсюдження плакатів, буклетів, спрямованих проти наркотиків, алкоголю, тютюну та їх уживання); презентації тощо.

Проводилась дослідницька робота «Статистика св**ідчить»:** збір і доведення до студентського колективу інформації стосовно певної проблеми.

Наприклад, при підготовці проєкту «Раціональне харчування» проходило анкетування «Що ми їмо?»зі студентами 1 курсу. За результатами складено діаграми, надані поради.

В допомогу студентам, що мешкають у гуртожитку, викладачі технології харчування провели майстер клас з приготування страв корисних і нескладної технології.

Студенти, які працювали над темою «Профілактика вживання наркотичних речовин» зібрали інформацію про поширення наркотиків у нашому місті, статистику частки злочинів, скоєних під дією наркотиків, або для їх отримання, і представили аудиторії шокуючи факти, отримані під час дослідження. Результати свого дослідження представили у вигляді телепередачі у програмі «Секретні архіви» «з висновками та рекомендаціями.

Щоб було цікавіше, форум проходив у формі виступів агітбригад на сцені коледжу з використанням електронних презентацій, відеоматеріалів, відео-кліпів, створених студентами.

Але представлення проєктів з цієї тематики тільки в актовій залі здалося нам недостатнім, і ми перенесли це дійство на спортивний комплекс.

Студенти презентували свої знахідки у вигляді флеш-мобів.

У своєму соціальному флеш-мобі студенти групи-учасниці , протягом декількох хвилин виконували заздалегідь узгоджені дії (сценарій).з метою

привернути увагу до тієї чи іншої проблеми, над якою працювала навчальна група.

Отримані результати:

а) після закінчення проєкту учасники поглибили свої знання: про переваги здорового способу життя й негативний вплив на людський організм таких шкідливих звичок, як уживання наркотиків, алкоголю, тютюну; причини вживання окремими людьми цих речовин та їхні наслідки;

б) учасники проєкту навчилися: оцінювати різноманітні джерела інформації про проблему та критично ставитись до власних дій і вчинків; проводити заходи та акції для популяризації здорового способу життя

Серед інноваційних виховних технологій в практиці нашого навчального закладу однією з найпоширеніших є використання ***інтерактивних форм роботи, інтерактивних акцій.***

Продовжуючи проблему формування здорового способу життя, прикладом творчого підходу розмови про шкоду паління та алкоголю для здоров'я людини став виховний захід викладача хімії Слободнюка Р.Є. Студенти не тільки слухали пізнавальні, аргументовані повідомлення, брали участь у грі-вікторині, але і побачили, як викладач шляхом дослідження демонстрував негативний вплив тютюну на здоров'я людини.

Метод дослідження також використовувався при проведенні заходу «Сучасна концепція чаювання» з приготуванням і дегустацією чайних напоїв. Розглядаючи хімічні властивості, якими володіє чай, організатори намагалися переконати молодих людей, що є альтернатива найбільш популярним серед молоді газовим напоям.

Прикладом однієї з форм роботи виховання високодуховної особистості стало проведення інтерактивної акції: «ДТЕК – територія без ненормативної лексики» до Всесвітнього дня боротьби з ненормативною лексикою. Наш педагогічний колектив занепокоєний тим, що використання ненормативної лексики набуло такого поширення, що в свідомості багатьох студентів починає сприйматися майже як буденне явище.

Ми намагалися з'ясувати відношення наших студенів до лихослів'я, яке місце нецензурна лайка займає в житті і, найголовніше , як боротися з ненормативною лексикою, знайти шляхи позбавлення мови молоді від нецензурних слів .

Під час підготовки до акції ми намагалися відповісти на запитання:

1.Чому поширене лихослів'я?

2.Чому його вживає молодь?

3.Як від цього оточуючим?

4.Чи воно нешкідливе?

Алгоритм наших дій:

1.Обзорно - аналітичне дослідження (підбір і вивчення літератури, матеріалів Інтернет- сайтів).

2.Психолого - педагогічне анкетування.

3.Опитування респондентів.

Студентам І курсу були запропоновані наступні питання

1.Чому люди використовують ненормативну лексику?

2.Як часто Ви використовуєте ненормативну лексику?

3.Як позбавитися ненормативної лексики?

4.Ваше відношення до ненормативної лексики?

5.Як впливає ненормативна лексика на людину?

В ході опитування отримані наступні результати (зображені у вигляді діаграм додаток А).

Висновки:

1.Більшість студентів застосовують ненормативну лексику в пориві злості (55%), інші – просто так (17,4%), не замислювались (16,8%).

Висновки:

2.Студенти часто використовують бранні слова, всього 8,7% не використовують ненормативну лексику.

Висновки:

3. 33,4% респондентів вважають, що для позбавлення від ненормативної лексики потрібно просто вживати нецензурні слова.

Висновки:

4.Для більшості нецензурні слова стали буденним нормальним явищем, частина відчуває сором.

Висновки:

5.Про негативний вплив ненормативної лексики на людину знають 52,2% респондентів, багато студентів не знають про негативний вплив лихослів’я на людину - 47,8%

Виходячи з отриманих діаграм, ми зробили висновки:

- лихослів'я відображає бідність лексичного запасу мовця, невміння орієнтуватися в ситуації найвищого емоційного підйому (радості чи гніву).
- для багатьох причиною лихослів'я вже не є роздратування чи гнів – ненормативна лексика стала буденною мовою.
- проблема нецензурної лексики стає гострою , що в очах студента лихослів'я - це прояв незалежності, здатності не підкоритися заборонам, тобто символ дорослості. Крім того, воно є знаком мовної приналежності до групи однолітків, мовної моди.
- фактори, що, на нашу думку, сприяють поширенню ненормативної лексики — вживання ненормативної лексики у засобах масової інформації; криза сучасної мовної культури; демократизація мовної культури; зниження якості друкованої продукції; виховання дітей у неблагонадійних родинах; молодіжне середовище.
- для окремих студентів, оточуючий світ не надто комфортний. Намагаючись захиститись від можливої агресії оточуючих, молода людина відповідає зустрічною агресією. Це дозволяє відчути себе не жертвою, а стороною, що активно захищається, і сама здатність дати відсіч приносить втіху.

Наші поради студентам як позбутися ненормативної лексики у вигляді пам’ятки:

1. Не вживай сам поганих слів.

2 . Не відповідай на лихослів'я тим же.

3. Вмій протистояти середовищу.

4.Знімай нервове напруження позитивом, шукай альтернативу(спорт, музика, хобі).

5. Поповнюй свій словниковий запас, читай.

6. Пам'ятай, що в давнину говорили, що коли людина лихословить «Від неї відвертається ангел, захисту не буде».

Ще одним з прикладів пошуку інтерактивних форм - ***використання театралізації-*** став урочистий захід до Дня Перемоги над нацизмом. Ми намагалися зробити щось нове, нетрадиційне, і частиною концерту до цієї події стало театралізоване дійство. На просторах інтернету ми знайшли незвичайне оповідання «Сто метрів».

Мова йшла про сучасні дні. Суть сюжету така: у ветерана війни вкрали бойові нагороди. Компетентні органи необхідних дій не здійснили. І ветеран, зіткнувшись з бездіяльністю і байдужістю, пішов на крайні міри.

Кітель з нагородами повернули, але серце, ветерана не витримало, і розв'язка стала трагічною..

Всі ролі виконували студенти. Був грим, були нагороди

Особливо важливо, що нагороди були справжніми, це – сімейні реліквії одного з наших колег. І на сцені їх представляли син учасника війни та його правнук.

Байдужих не було, у багатьох присутніх на очах блищали сльози. Ефект від цього дійства - величезний: ми поєднали історію і сучасність, долю окремої родини та долю країни.

Важливою складовою розвитку громадянської особистості є колективні творчі справи . Це насамперед- - волонтерська діяльність. Серед головних заходів – шефська допомога та благодійні .акції.

Благодійна акція «Чужих дітей не буває» для маленьких вихованців спеціалізованого будинку дитини», зимова акція «Миколай про тебе не забув», для вихованців відділення денного перебування Новокодацького районного центру соціального обслуговування, акція «Дитяча бібліотека» для дітей з особливими потребами; відвідування онкологічного відділення дитячої обласної лікарні з імпровізованим концертом, акція-ярмарок до свята Масляної, під час якою всі зібрані студентами кошти були витрачені на доброчинність.

Саме такий підхід є основою для впровадження різнопланових інновацій.і тим ефективнішим стає багатосторонній виховний процес.

З початком пандемії з приводу поширення Covid-19 ми намагалися адаптуватися до нових умов життя, роботи, навчання, дозвілля.

Перебування на дистанційному навчанні змусило організувати активне використання ***інформаційно-комунікативних технологій*** у виховному процесі.

Студента складно залучити до активної участі у виховній роботі, якщо не брати до уваги особливості світосприйняття сучасної молоді. Ми повинні усвідомлювати, що працюємо з поколінням Z (приблизні роки народження з 2005 по теперішній час).

Поки інші покоління обговорюють "технології майбутнього", для цього покоління "майбутнє" вже настало. Вони не читають друкованих газет, не уявляють життя без інтернету.

Якщо бебі-бумери – це дискети, "ікси" – CD диски, міленіали – флешки, то покоління Z вже можна порівняти з хмарним сховищем. Вони – не доповнення до інтернету. Вони – інтернет.

Щоб бути почутими, ми намагаємось звертатися до студента не тільки усно, а й надавати більшість інформації за допомогою цифрових та інтернет - технологій.

Сьогодні на допомогу нам у виховній роботі створенні безліч можливостей. Використовуючи додаток Viber, керівники груп проводять опитування серед студентів групи стосовно їх ставлення до якості навчання в режимі он-лайн та труднощів, які виникли у цей період.

Провести виховний захід на відстані допомогає Google meet. Перевагою цієї програми є те, що не має обмеження в часі спілкування. Одночасно на відео-зустрічі можуть перебувати до 100 учасників. Також ця програма дозволяє бути на зв’язку із студентами, демонструвати їм дистанційно презентацію з екрану власного смартфону, вступати до дискусії.

Корисним для викладачів є використання Google диску, на який можна завантажити документи, фото-, відео-матеріали. час.

З метою розширення світогляду студентів був запропонований перелік посилань на онлайн-екскурсії найкращих музеїв світу, художніх виставок тощо.

Наявність сторінки навчального закладу у соціальній мережі дозволяє залучати студентів до участі у соціально-виховних заходах, створювати мультимедійні презентації, відео-ролики та розміщати їх на сторінці навчального закладу у соціальних мережах.

Наприклад, до Дня Перемоги над нацизмом у Другій Світовій війні рада студентів коледжу, використовуючи можливості у додатку Viber, підготувала відео-ролік з привітаннями. Та провела акцію «Подякуй особисто». Студенти звернулись з пропозицією надсилати номери телефонів учасників, або дітей війни, і в День Перемоги, особисто дякували їм за Перемогу. Було проведено фоточелендж «Ми пам’ятаємо» (викладачі та студенти публікували фото та розповіді про учасників війни зі своїх родин.

Вагомий внесок в організацію та проведення виховного процесу вносять циклові (предметні) комісії, використовуючи інноваційні технології у формуванні особистості майбутнього працівника, як творчої індивідуальності на основі особистісно - орієнтованої професійної освіти з використанням моделі «людина-людина».

Серед проведених заходів такі: конкурс «Батл з економіки», вечір відпочинку «Професія – моя гордість», конкурс приготування українських страв, тренінг «Як повернути товар до магазину», урок-презентація «Видатні українські фінансисти», конференція «Харчові добавки», майстер-клас з приготування та подавання чаю «Сучасна концепція чаювання», конкурс приготування Українських страв, тренінг «Як повернути товар до магазину», ток-шоу «Податкові пільги – позитивні та негативні наслідки оподаткування», батл «Гроші люблять тишу», фінансова гра «Фінанси-квест», ділова гра «Гроші: історія та сучасність, ток-шоу «Власний сімейний бюджет, чи необхідно його планувати, економити і сплачувати податки?»

Велику зацікавленість у студентів викликають традиційні конкурси професійної майстерності. На відділенні технології харчування діє «Креативна майстерня», на майстер-класи якої запрошуються провідні фахівці галузі.

Отже, підсумовуючи наведене вище, доцільно зробити наступні висновки:

Інноваційні виховні технології, які використовує педагогічний колектив, істотно підвищують структуру та якість виховання студентів.

Наш досвід роботи доводить, що інноваційні педагогічні технології є ефективними, якщо вони складаються з таких основних елементів, як мета, завдання, цільова група, очікуваний результат, критерії оцінювання результативності, зміст, форми, методи.

З метою вдосконалення виховної діяльності навчальних закладів області щодо формування та становлення особистості майбутнього висококваліфікованого фахівця, який успішно реалізується в соціумі як громадянин, професіонал, високодуховна особистість, враховуючи довід Дніпровського технолого-економічного фахового коледжу, Рада директорів рекомендує:

1. У сучасних умовах ринкової конкуренції розглядати виховну роботу як один із пріоритетних напрямів діяльності навчального закладу: Здійснювати:

- органічне включення виховної діяльності, конкретних заходів у процес професійного становлення студентів (навчальний процес, науково-дослідницька робота);

- максимальне використання при виборі та реалізації напрямків та форм роботи зі студентами можливості ведення діалогу та пошуку конструктивного компромісу;

- активне використання професійно-корпоративних можливостей (традицій навчального закладу, спеціальності, галузі)

2. Запроваджувати у виховний процес інноваційні технології:

- Проєктні методики, які передусім спрямовані на розвитку навичок дослідницької діяльності студентів, їх творчих здібностей. Проєкти: творчі, дослідницькі, інформаційні, соціально-орієнтовані та інші (за змістом діяльності); групові, що допомагають розвитку навичок взаємодії, роботи у команді, які завершуються відчутним практичним результатом, оформленим у вигляді кінцевого продукту (презентація, модель, виріб, театралізація, виставка, тощо).

- Інформаційно-комунікаційні технології. В якості інструментів використовувати інтернет-сайти, електронну пошту, тематичні форуми, соціальні мережі, хмарні технології (це модель забезпечення повсюдного та зручного доступу до загальних ресурсів (файловим сховищам, додаткам і сервісам), електронні бібліотеки, віртуальні музеї, художні презентації, виставки. Залучати студентів до створення сайтів, банку ідей, відео сюжетів, тощо.

- Ігрові технології, що передбачають рішення виховних завдань через ігрову взаємодію, зокрема ділові та рольові ігри.

- Інтерактивні технології, що ґрунтуються на організації активної взаємодії учасників освітнього процесу: дискусії, дебати, конференції, евристичні бесіди, брейн-ринги, моделювання життєвих ситуацій, суспільних процесів тощо.

- Особистісно-орієнтовані технології, що ставлять у центр виховної системи особистість молодої людини

- Шоу-технології (організація публічних конкурсів, змагань, КВК);

- Кейс-технології;- арт-технології (техніки і прийоми арт-педагогіки: музична, театральна та образотворча),- колективні творчі справи**:** трудові, інтелектуальні, художні , спортивні, благодійні).